

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus »Fejérmegyei Napló« a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására »Fejérmegyei Napló« czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes árá 10 fill.

Felölőszerkesztő:
BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: Rotter I., Weisz H. és Krausz V. törszdejében.

Az úgynevezett „tisztá“ választások.

Első alkalommal ült össze ma a magyar országgyűlés, a mely hivatva leendő, hogy öt esztendőn keresztül — ha ugyan katasztrófa nem éri utközben — az országnak törvényeket alkosson.

Nagya voltak a kormány emberei a Széll Kálmán tisztának hirdett választásaival. Hirdették országnak-világnak, hogy elkövetkezett, a mi még „*nie da gewesen*“, hogy a választási visszaéléseknek hydrafejét az újkor Szent György lovag el fogja tiporni, mindenki úgy szavaz, arra megy, a merre a szive vonzza s a szabadság teljes mértékben fog érvényesülni. A ki belenézett a játékosok kártyájába, tudja nagyon jól, hogy biz ez csak olyan »ijesztés«, vakmerő »visszahívás« »gyöngye lapra«.

Legyünk őszinték. Sokban különbözött a Bánffy-féle választási rendszertől, a hol ha más nem használt, a csendőrszuronyt vezényelték neki a jogaikkal élni akaró választóknak. Most a megkerülés alattomos furfangja működött — titokban — suttymban. A végeredmény azonban ugyanaz most is: t. i. hogy a választók akarata épen nem érvényesül.

Ki ne tudná, hogy vesztegettek? Ki ne tudná, hogy a hatalmasok kivetették

a hálót azokra, a kiket érdekeik hozzájuk fűzik? Láttuk, tudjuk, hogy folyt a bor, sör, pálinka, eldorádói potyavacsorákat ettek a tiszteit választók. Holt bizonyossággal tudják mindezt ezek és ezek, akár mérget lehetne rájuk venni. Csak egy baj van: *bebizonyítani nem lehet*.

A törvény igen jó kibuvót hagyott a törvénytelenségek védelmére s ez abban áll, hogy megbüntetik a vesztegetőt is, de azt is, a ki magát megvesztegetni engedte; a ki erőszakoskodott, de azt is, a ki az erőszaknak engedett. Már most matasson nekem akárki olyan választót, a ki eskü alatt vállalja, — N. N. ur nekem 20 pengőt adott, hogy a kormánypártra szavazzak. — Hiszen tudja, hogy becsukják érte; — vagy:

— Törülték a számláimat; fenyegettek, hogy be kell fizetnem az esedékes váltómat, ha nem tartok a kormánypárttal.

Nem evett oltatlan meszet, hogy ezért he engedje magát csukatni. Sőt ha tanut hoznának, a ki bebizonyítaná a turpiságot, ő maga volna az első, a ki letagadná, — pedig akarata és meggyőződése ellen cselekedett és most is szégyenli magát tetteért, mert a szive akkor is, most is meg a jövőben is másfelé huzza.

Igy szedték ki az egész választási törvény oroslánkormeit. A kuriai bírálókról

elhiszük, hogy pártatlanul, igazságosan, a törvény betűjének értelmében járnak el, de hogy nagyon kevesen fognak lenni, akik az itélete alá kerülnek, az már bizonyos, mint a kétszer-kettő.

Ezért nem támadják meg a székesfejérvári mandátumot s ezért nem fogják megtámadni az ország anyni kerületét, pedig tudják, hogy a becsületes választás elveit a sárba tiporták és mocsokkal hányták be.

Marad tehát minden a régiben. Eddig azt hittük, hogy a mostani választás példát fog nyújtani a jövőendő számára, hogy mit és hogyan nem szabad majd tenni? El fogja rettenteni a törvénysegeket.

Pedig ép az ellenkező fog történni. Az emberek még bátrabbak, vakmerőbbek és szemtelenebbek lesznek. Hiszen az egész törvény csak mumus! Lehet vele ijeszgetni a gyermekeket és a tulajdonos gyengeszivűeket, de szemesnek áll a világ, azok kihasználhatják a kerülőutakat a maguk hasznára és a törvény csufjára.

Mennyivel másként állana az egész, ha a kormány belemenne a titkos szavazások rendszerébe. Alig van ország, a melyben ez a mi fura, nyilvánosan szavazatú rendszerünk uralkodnék. Az apró-cseprő német államcskákban is min-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZAJA.

Kamasz vágyak.

A multkor az unokabátyám elibém áll nagy komolyam:

— Nézzen meg csak engem jól.

— Látom — mondám, föl se tekintve.

A fiu összecsapta az előttem ékvő regényt, hogy kényszerítve legyek ránézni. (Az ilyen apró konfidenciák a korával járnak.)

— Nézzen rajtam jól végig.

— És?

— Most nézzen meg hátulról is — szólt megfordulva.

— Így is látom.

A lehető legkomolyabb hangon kérdi azután:

— Mondja, megnyerő alak vagyok én?

Erre már nem lehetett nem nevetnem:

— Valóban elragadó!

Ő nem zavartatta magát, hanem tovább faggatott:

— Ugy-e, teljesen tiszta a kiejtésem?

— No, egy kicsit raccsol . . .

— Le fogok róla szokni . . .

— Es miért — ha szabad kérdezmem?

Hisz ez nagyon előkelő!

A kamasz gunyos lenézéssel végig mért:

— Tanácsolom kedvesem, hogy ma ne írjon semmit, mert épen nincs szellemes hangulatban.

Hát ennyi bevezetés után még mindig nincs tisztában a tervemmel?

— Sajnos, fogalmam sincs róla.

— Nos tehát, hallja: Az országos sziniakadémia felvételi szabályai: megnyerő szinpadai alak, hibátlan beszélőképesség . . .

— Most már értem . . . És tehetség?

A fiu kedvetlenül legyintett:

No hát az is kell . . .

— De csak úgy mellékesen ugy-e? — jegyeztem meg.

Pár percig sötéten bámult maga elé, aztán hirtelen megragadta a karomat s kenetteljesen szólt:

Nekem van tehetségem!

— Hja azt mindenki mondhatja.

— Emlékszik, hogyan szavaltam március 15-ikén?

Na, ami a gesztusokat illeti . . .

— Hisz maga mindig talál kifogásolni valót . . .

És az egy ostoba vers volt. Hanem betanulok egy hatásos költeményt s akkor beszéljen

Hagytam ábrándozni s magam adtam neki a Kis József »Gedóvár asszonya«-t.

Felkapta a könyvet s deklamálva vonult ki a szobából:

»A füleki várban, vad tivornya járja,
Nappal éjszakáznak, éjjel tivornyáznak,
Éjfélok, éjfélok csalfa kockát ráznak . . .«

Utána szóltam:

— De édesem, tegnap még mérnök akart lenni?

Dühösen szólt vissza:

— Művész leszek . . . Értette?

Becsapta az ajtómat s odaát nekidől a verstanulásnak. A legmélyebb basszusban dörögve:

»Ménem a ménédért, falkám falkád ellen.«

Egy darabig el is télt ezzel az ideával. A haját valóságos sörénynyé növesztette, fülg kráglit hordott és kétségbejöttön szeceszsiós

szinü és alaku nyakkendőket. Reggeltől estig a tükör előtt állt, sétált, vagy szavalt. Majd megint jött hozzám tanácsért:

— Mondja, szép név Téli?

— Szép.

— Hát Nyári?

— Az is. Hanem a legszebb Tavasz.

Elgondolkozott

— Mond valamit De Őszi se kutya!

— Ha szabad kérdezmem, mi célból transzformálja ezeket a szegény évszakokat nevékké?

— Hát tudja, a többi széphangzásu neveket már mind lefoglalták a kollégák.

— Hohó! Micsoda kollégák!

— Ej, hát a jövőendő kollégáim, a színeszek.

Azzal otthagytam, utközben olyan valamit dörögve, hogy én hitvány prózai teremtés, képtelen vagyok megérteni az ő művészi lelkenek magasbaszárnyalását.

Eleinte ebben kerestem napokig tartó hallgatásának okát.

— Titokban tartja a nagy terveit — gondoltam magamban. S ez némiképen imponált is nekem.

— A fiu bizonyára végleg megállapodott a pályájára nézve!

Nem régen azonban megint különös arccal nyit be hozzám:

— Tapogassa meg csak az izmaitam.

— Kolosszális ismertem el.

És a lábam? Nem görbe?

Csöppet sem.

A gyerek szégyenlően vakarta a fejét.

— En úgy gondolom, hogy a katonai pályán legkönnyebben boldogulhatnék

denütt a titkos szavazás rendje érvényesül. Kiki fölírja a jelöltje nevét egy darab papírra, beleteszi egy borítékba és beledobja az urnába. A jó Istenen, meg önmagán kívül senki nem tudja, hogy kire szavazott. Választás előtt ígérhet bárkinek akármit, elfogadhatja a tanácsot, utasítást, de szavazni úgy szavaz, a mint a lelkiismeret tevéte.

Azán mi az Isten csudájának az a diszes fölvonulás a választási központba? Miről jó az, hogy annak a szegény választónak egész napját elrabolják a nagy munka idején, mint most is volt? Minek menjen a hegy Mohamedhez, miért nem fordítva, Mohamed a hegyhez? A szavazatokszedő bizottság szedhetné a sátorfáját és mehetne községről-községre urnájával és összeszedhetné a szavazatokat. Ha tovább tartana is, de kevesebb izgalommal járna. Vagy talán gyönyörűségét találja valaki abban, hogy a választószéket 4—5 óra járásnyira fárasztatja, kora reggeltől késő estig, sokszor másnapig várakoztatja, a hol gyakran étlen-szomjan böjtölhetnek az alkotmányos joggyakorlat kedvéért és ki vannak téve annak a mulatságnak, hogy a községekben, a hol átutaznak, kövel dobálják meg őket a másik pártért lelkesedők. Szép, nagyon szép az alkotmányos élet ezen régtől ránk maradt hagyománya, de ha annyira nem tetszik a régi gunya, ha annyi mindenfélét megtudtak már változtatni a mult jó és rossz szokásaiból, ezt is kitűrhették volna a bizonyára nagyobb örömet szereztek volna a szavazó polgároknak akárhányszor más törvény behozatalánál, a melyet követelt a modern liberalizmus, de nem a választók összesége.

Ha a Széll-kormány komolyan akar javítani, tegye meg az új ciklusban s fogunk hinni szándékai őszinteségében.

— Már meg katona? — pattantam fel, de ő csendesen folytatta:

— Ott nem kell a latin, az algebra
— És nem kell az ilyen görbe testtartás, mint a magác.

Büszkén kiegyenesedett.

— Eh, majd leszokom róla!

— De a művészlélek?

Hirtelen közbevágtott:

— Katona leszek; punktum!

No, most jött csak az igazi hadd el hadd! Naponta léniával mérte a hátegyeneségét, kitömte vattával a kabátja vállát s oly kemény léptekkel ment végig a szalonon, hogy a konzoltűkör alatt álló nipppek csörömpölve potyogtak le. Ez az állapot hál' Istennek — egy különös véletlen folytán — igen rövid ideig tartott. A kedvező véletlen a kolon, vagy jobban mondva egy kolonbeli ismeretség volt. A fiu itt gyulladt először amolyan hamisítatlan, igaz kamasz szerelemre a fitos orru Rózsika iránt.

Ezt természetesen be is vallotta szive bálványának már a második kolonestán!

— Rózsika én imádom magát!

Rózsika mélyen elpirult . . .

— Én elveszem magát.

Rózsika még jobban elpirulva rebegi.

— Mikor?

Majd ha hadnagy leszek.

A kis leány arca beborul:

— Nekem nincs kaucióm . . .

— Ne féljen, azért én mégis elveszem!

S mi sem természetesebb, minthogy egy napon azt kérdi tőlem:

— Melyik pályán lesz leghamarabb önálló az ember?

Egy pár komoly szó.

Válasz a Székesfehérvár és Vidéke »Egy Napkeleti«-jének.

II.

(*) A mult közleményünkben elmondottak után áttérhetünk tulajdonképeni tárgyunkra, az antiszemizmus kérdésének fejtegetésére.

A magyarországi zsidóság indokolatlannak, sőt jogtalannak tartja azon szellemi és anyagi küzdelmet, melylyel a keresztény magyarság, főleg újabb időben, érdekeit, anyagi javait, erkölceit, mondjuk ki röviden — hazáját, a zsidóság tulkapásai ellen megvédelmezni iparkodik.

Jogtalan, sőt nemtelen lenne e küzdelem, ha ok nélkül indítottat volna meg, főleg ha e küzdelmet felekezeti gyűlöletesség jellemzné. Nézzük csak, így áll-e a dolog?

Szerény nézetünk szerint három szempontot kell e kérdés elbírálásánál figyelembe vennünk: az anyagi, illetőleg gazdasági, az erkölcsi, mondjuk kulturális és a hazafiai szempontot.

* * *

A kinek szeméi vannak, meg kell látnia, hogy a kiegyezés óta Magyarország földje mily utat tett meg, vándorolván Árpád unokáitól Izrael fiaihoz.

Ha e a föld sirni tudna, jajszava elhatna minden keresztény magyar ember füléhez, így sokan nem hallanak, mert csak a statisztika száraz adatait beszélnek.

A Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter elnöklete alatt tartott *Telepítési Anketé* jegyzőkönyvéből vesszük a következő adatokat:

»Mig ezélt 30 évvel, *Keleti Károly* statisztikája szerint a magyar középbirtok területe 6,600,000 hold volt, a legújabb statiszt. adatok szerint ma összesen 3,900,000 kat. hold, tehát rövid 30 év alatt 2,700,000 hold esett ki a magyar középbirtokosostály kezéből. (133. old.) (Még megdöbbenőbb az állapot Erdélyben, a hol ma összesen 870 középbirtokos van, a kiknek birtoka összesen 410,000 kat. hold.)

Vannak megyék, pl. Nyitramegye, hol a volt magyar középbirtokoknak mindössze csak 20%-a, tehát alig több, mint egy negyedrész

— Hogy érti az önállóságot?

Kissé zavarba jött.

— Hát, hogy például — mielőbb meg-házasodhassék

— Én úgy hiszem, az újságíró . . .

Be sem várta a szavamat, már felkiáltott:

— Okvetlen újságíró leszek!

Elnevettem magam:

— Azt hiszi, az olyan könnyen megy? Tud-e írni?

— Meghiszem azt — verte a mellét önérettel. De aztán elszontyrodott:

— Az igaz, hogy nem tudom egész biztosan, hol kell két *t*-t írni . . . Hanem ezt majd megszokom . . .

Persze csak ismét kénytelen voltam kacagni, a mire ő mély megvetéssel kijelenté, hogy én sohasem fogom őt megérteni. Aztán elvonult szobájába — tanulmányozni a kettős *t* használatát . . .

Mivel azonban az újságírók előre retteghetnek e hatalmas vetélytárs veszedelmes nagy konkurenciájától, sietek őket megnyugtanni, hogy ez az eszme tartotta legkevésbé időre fogva a mi nagyreményű csemetéket.

Most újabban egyre latin imádságokat morgog s olvasót csörget a zsebében, a haját bőrig levágatta, tükörbe nem néz és minden böjtöt szigoruan megtart . . . Kolostorba készül . . .

Az ok? Igen egyszerű:

Rózsika a kolon-bálon mással táncolta a második negyest!

Márton Gaby.

van már ma magyar kézen. (177. old. Emödy József kimutatása.)

S hogy a még magyar kézen levő földbirtoknak is mily szörnyű terhekkel kell küzdenie, megmutatja *Fellner Frigyes* összeállítás, (u. o. 175. old.) a ki a magyar földbirtok összes értékét (10,630,914,000 K.) szembeállítja a földre nehezedő összes terhekkel (6,528,405,000 K.) kimutatja, hogy a magyar föld értékének 61·39%-ig van megterhelve. Hogy ilyen rettenetes teher mellett hogy züllik és pusztul, miként jut a még meglevő is rohamosan más gazda kezébe, azt is statisztikai adatok bizonyítják. *Asbóth János* kimutatja, (u. o. 158. old.) hogy a birtokváltozások száma 1897-ben 453,000, 1898-ban 474,000, míg a birtok végrehajtások száma évenként 18,000, a mit könnyen megértünk, ha tudjuk, hogy az adósságnövekedés (az évi törlesztés levonásával) 1897-ben 207,000,000, 1898-ban 214 millió s az összes új adósság 1898-ban 667,000,000 koronára rug.

De hagyjuk az országos állapotok szomorú ecsetelését s lássunk néhány hozzánk közel eső példát.

Van Fejérmegyének egy községe, évi egyenes adója a föld után 24—25 ezer forintot tesz ki. Ebből ma alig 7,000 forint esik a keresztény magyarságra, a többi a zsidóság fizeti. S e változás alig 20 esztendő eredménye.

Beszélnünk talán az ipar és kereskedelemről? Ki nem tudja, hogy az egykor oly virágzó magyar kis-ipart a nagyrészt nem keresztény kezekben lévő gyárak, a nagytőke tették tönkre, melyeknek a keresztény magyar iparosok csak nyomorultan fízett utolsó csepp vérig kiszarolt helótái?

Szóljunk a kereskedelemről? Van ma magyar keresztény kereskedelem? Volt, de ma már csak a régi jó idők regéi kőze tartozik. Székesfehérvárott ma a belvárosban 7—8 füzeres üzlet van még keresztény kézen; a többiek, nem is említve a kereskedés egyéb ágait, zsidót valának tulajdonosnak. Évek óta látjuk, mint mennek tönkre (most nem kutatjuk, mily okból) egymásután a keresztény kereskedők üzletei s mint hurcolkodik mindegyikbe az új gazda, ki él és virágzik ott, hol elődje megbukott.

S milyen ezen új kereskedelem? Előkelő állásu, az egész ország sorsa iránt érdeklődő uri emberektől hallottuk, hogy még az erdélyi részek specialis tehetségű kereskedő népe az örömeny sem képes ma már az új kereskedő elemmel a versenyt kiállani, s rohamosan halad a tönk felé.

Micsoda eszközök lehetnek azok, melyek ezen új kereskedelem érdekében alkalmaztatnak? Mint specialis és teljesen biztos esetet jegyezzük itt fel egyik helybeli, nem keresztény kereskedő műveltet, ki egy zsák lisztet oly váltóra adott el megszorult keresztény felebarátjának, mely váltó neki 250%-ot jövedelmezett. (S ha az ily váltókat meg tudnánk olvasni!)

Tudunk a megyében községet, hol 3 kiló liszt ára gyanánt egy szegény paraszt ember számlájában 1 frt 20 kr. szerepelt.

Minden megjegyzés nélkül írjuk ide koriozumképpen, hogy: *Baranya vármegye 110 virilistája között 48, Pécselt 64-ből 22, Székesfehérvárott 51-ből 11 a zsidó virilista.*

Lehetőleg röviden iparkodtunk e themával végezni, de azt hisszük azokból, amiket elmondottunk, eléggé kitűnik, hogy a keresztény magyarságnak e téren tennie kell valamit.

Még egyet.

Az új honfoglalók úgy látszik előre látják, hogy hamarosan elfogy a foka s még mindig ki-

elégítetlen lesz sok eszkimó; azért egyetlen alkalmat sem mulasztanak el, hogy az ország törvényhozóinak és népének figyelmét oda ne irányítsák, ahol ma még megközelíthetetlen keresztény birtok található. Értjük a hitbizományi és főpapi birtokokat. Vannak nem keresztény újságok Magyarországon, melyeknél (nulla diés sine linea) nem mulik el nap, hogy e birtokok ellen olvasóikban az irigységet felkelteni ne iparkodnának. Az egyik éppen a napokban lobbantotta a magyar főpapság szemére, hogy nagy vagyonával ez ideig egyetlen nevezetes műemléket fel nem állított az országban.

De jó, hogy az a memoria némelykor olyan rövid. Hát a templomok építése bizonyos tekintetben nem a művészetek ápolása? S a szeretet, a közművelődés érdekében hozott milliók áldozatok mind elfeledték? Egy Simor, Roskoványi, Schusster, Zalka stbiek kórházai, árvaházai, népkonyhái, iskolái, templomai talán a földből nőttek ki? Mutassák ki a tisztelt ellenfeleink, hogy a magyarországi zsidóság az utolsó 30 év alatt, mióta nagyra nőtt, összesen áldozott annyit emberbaráti és közhasznú célokra, mint Schusster püspök egymaga, s kijelentjük, hogy kalapot emelünk a tisztelt zsidóság jótékonyága előtt. Pedig láttuk, hogy a földbirtok nagy része ma már ott van kezükben. S a mozgó tőke? Arról ne is beszéljünk.

A mult iskolai évben az egyetemi ifjúság gyűjtést indított az országban, hogy a szegény egyetemi hallgatók tandíját összehozza. S kik adakoztak? Magyarország kizsaratott keresztény népe, néhány jobb érzésű lateinere és — az a zsugorított kath. papság. S a zsidók? Pozitív tényt említünk: A magyarországi zsidók közül 1 »zage« egy, dr. Neumann Armin orsz. képviselő küldött be a nevezett célra 5, ismét »zage« öt koronát. S ebből az összegyűlt pénzből, a szépszámu keresztény egyetemi hallgatók mellett, 15–20 zsidó vallású egyetemi polgárnak fizették ki tandíját, mi hozzávetőleg 700–800 forint.

800 forint és 5 korona!

Ne vessünk, vagy sirjunk?

Ne beszéljünk tovább számokról.

(Folyt. köv.)

Nyilatkozat.

Mivel természetemben van: senkinek adása nem maradni, megfelelek azokra az értelmetlenségekre, a melyeket a Székesfehérvár és Vidéke legutóbbi számában a Fejérmegyei Napló, illetőleg személyem ellen irányított.

Azt állítja, hogy a F. N. a mostani szerkesztője óta mindig támadja a zsidó vallású (nem fajú) polgárokat. Tehát eszerint én a vallásuk miatt támadtam volna a zsidókat. Ez egyszerűen hazugság és rágalom mindaddig, a mig be nem bizonyítják. A mióta én a Fejérmegyei Naplót szerkesztem, soha se zsidót, se kálvinistát, se lutheránust, egyáltalán senkit a vallása miatt nem bántottam, vallási hitelveit nem magyaráztattam először azért, mert elvem, másodsor, mert politikai lap hivatásának nem tartom azt, harmadszor pedig: mert szeretem a magam vallását és fáj, ha azt más bántja, ép ezért nem nyulok a máséhoz sem. És így nem olvasta senki még a Fejérmegyei Naplóban, legalább a mióta én szerkesztem — hogy akármilyen hitű papot, vagy bárki templomát ócsároltam, gyaláztam volna,

mint azt éppen a t. zsidók által szerkesztett lapokban és papirosokban a katolikusok ellen nap-nap után özönnel találja az ember. Sőt magánnyilatkozataimban többször is kinyilvánítottam, hogy többre becsülöm az Istenfélő zsidót, mint a valóságával nem törődő keresztényt. Talán éppen Lurja Aladár drt, a Sz. és V. szerkesztőjét hivatnám erre tanunak, midőn eg. zsidó ünnep alkalmával (a Számmerféle nyomdában) helyteleníttem azon nyilatkozatát, hogy ő nem szokott zsinagógába járni. És akkor azt mondtam, hogy ha a zsidók igazán vallásosak lennének, ha Istennel többet törődnének, nem volna köztünk és közöttük akkora ür és sok érintkezési pontot találnánk, a hol általános vallási és erkölcsi szempontból egymást támogathatnánk, mert: z istenteleség a mint ellensége a kereszténységnek, ép úgy kárára van a zsidóságnak.

En a zsidóságnak nem a vallását, hanem a társadalmi hibáit, a magyar keresztény társadalom ellen elkövetett bűneit ostromoztam és ostromozom. Azt tettem, a mit a keresztény emberek 99 százaléka érez, vagy ki is mond szóval, négy szemközt, vagy magántársaságban. En ezt — érezve függetlenségemet — kiírni merem. Állításaimnak ellenpróbája a cáfolás.

Am cáfoljon meg valaki, mutassa meg, hogy hol tévedtem, mely szavaimnak nincs meg az igazságos alapja s én bennem mindig van annyi erkölcsi bátorság, hogy tévedésemet helyreigazítsam és jövátégym. — Egyébiránt nagyon csodálkozom azon az idegeskedésen, a melylyel a mélyen tisztelt zsidóság lapommal szemben viselkedik. Midőn a Sz. és V.-ben s egy másik krajcáros papiroson és egyéb papirosan a legotromabb támadások és hazugságok jelentek meg a kereszténység és a keresztény néppárt tiszteletreméltó vezére ellen, a katolikus papok ellen általában és egyenkint — csodálkozom, ha ezek után valaki nem tartja indokoltnak, hogy a Fejérmegyei Napló megvédje elvtársait a támadások ellen, hogy megillető helyre nyomja a rágalmasz bélyegét és rá ne mutasson azokra a hibákra, a melyek éppen az ellenkező oldalon követték el. Tessék bennünket a *tényekkel* megcáfolni, hogy nem úgy volt s ha bizonyítani tudják, kések vagyunk visszavonni, akár bocsánatot kérné az esett méltatlanságért. De lár mázni, gezésst csinálni s ezzel palástolni el az esett hibákat, ezt nem fogjuk méltó fegyvernek elismerni ellenünk.

Hogy végül nekünk keresztényeknek nagy és sok okunk van a zsidóság társadalmi hibái és túlságos terjeszkedése ellen feljajdulunk, hibáikra rámutatunk, megítheti bárki, a ki elolvassa azt a cikket, a melyben kitünő munkatársunk éppen ma mutatja ki számadatokkal, hogy hogyan nyomta maga alá a zsidóság a kereszténységet Magyarországon. Pedig — ugyebár — meg fogják engedni, hogy nekünk, keresztényeknek is van még egy kis jogunk élni ebben a szegény Magyarországon, a melyet végtére is 900 esztendőn keresztül nem a zsidók; hanem a keresztények védelmeztek meg és tartottak fönn életükkel és vérükkel; és mi keresztények a statisztikában 16 milliónak

számítunk, mig a zsidókról azt mondják, hogy egészen egy millióra sem tehető a számuk. Tehát annak a nagy többségnek is lehet némi szava.

A cikk másik passzusa, a melyet szó nélkül nem hagyhatok, ez: »sérteni gavallér ember csak olyat sérthet meg, a ki védelemre képes.« Ez az én személyemre vonatkozik, a ki katolikus pap vagyok, ezért nem párbajozom.

Az igaz, hogy sokszor az orra alá dörgöltem és a nagy nyilvánosság előtt kijelentettem, hogy egyes állításai, a melyekkel a keresztény vallást, keresztény polgártársaimat, különösen pedig egyik másik paptársamat otromba, durva módon sértegette és rágalmazta, hogy az »hazugság és rágalom és az is marad mindaddig, a mig vagy vissza nem vonják, vagy be nem bizonyítják«. Azt hiszem egy »gavallér embernek« ez elég loyális és elég tisztességes ut, ha valamit »gavallérosan« bebizonyít: »nézd világ! ez így van és pedig ezen és ezen indokok és tények alapján van így; látta ez az ur és az is, bizonyíthatni tudom velű.« Akkor mi szépen félrevonultunk volna és azt mondtottuk volna, hogy: beláttuk tévedésünket, hibáztunk, bocsánatot kérünk és visszavonjuk a sértést, a »gavallér ember« nem hazudott és nem rágalmazott, tehát alaptalanul neveztük őt hazugnak is, rágalmazónak is. Hanem kidobni egyes vádakot a nagy világba, olyanokat állítani valakiről és valakiről, a mikért — ha azok igazak volnának — az illetők az egész világ előtt elvesztenék becsületüket, és azt be nem bizonyítani, »gavallér ember« ez nem gavallér emberhez illő eljárás.

Vagy a »gavallér ember« bepörölhetett volna bennünket rágalmaszért, sajtó utján elkövetett becsületsértésért, akkor aztán a bíróság elverte volna rajtunk a port és most szépen csücsülnék a hüssön. Nem! a »gavallér ember« ezt nem cselekedte, pedig fel is szólítottam rá és izentem is neki a hozzám küldött segédekkel, hogy nagyon örülnék, ha a sajtóbírósaág előtt megfélemlenék magamért, meg az irásaimért. A »gavallér ember« ezt nem cselekedte, noha tudta, hogy a »hazug« és »rágalmasz« címet róla, mint »gavallér emberről« egyedül a bizonyítás által való lefűlelés, vagy pedig a jól sikerült sajtópör moshatja le. Nem! a »gavallér ember« ezt nem cselekedte, hanem fölfűja magát és leszól bennünket, hogy »a »gavallér ember« csak olyat sérthet meg a ki védelemre képes.« Pedig a »gavallér ember« akkor, a mikor ellenünk az első sértéseket elkövette, akkor is igen jól tudta, hogy a Fejérmegyei Napló szerkesztője papi ember és nem fog kiállani neki kardra, vagy pisztolyra — és mégis megsértette őt és az általa hirdett elveket, pedig tudta, hogy bizonyítani nem képes és esetleg sajtópört sem fog indítani érettük, mert bizonyító eszközök és személyek nem állanak a rendelkezésére, hanem csak üres puffogó frázisok.

Vagy a »gavallér ember« csak addig »gavallér ember«, a mig párbajozhat. »Gavallér ember« jegyezze meg magának, hogy párbajozni mindenki tudhat, vagy ha nem tud is párbajozni, ki állhat egy

szál karddal a kezében és megkarcolják az ujjá csücskét és kifolyik belőle három-fertály csöpp piros vagy kék vér; vagy kiállhat az Aszalvölgybe egy rossz Komjáthy-féle pisztolylyal, a melyel mindenkit eltalálhat, még a hátamögött levőt is, csak azt nem, a ki felé remegő lábszárain inogva, a pisztolyt irányította. És higgye meg »gavallér ember« a társadalom okosabbik fele azért nem fogja őt »avallérabb embernek« tartani, mint azelőtt tartotta és az előtt a társadalom előtt sokkal nagyobb súlylyal szoktak lenni az olyan emberek, a kik, a mit mondanak be is bizonyítják, vagy a törvény elé állítják állítólagos megsértőiket, mint azok, a kik durrogatnak, mert durrogtni a bolond is tud.

Egyébiránt talán a »gavallér ember« figyelmét sem kerülte ki az a körülmény, a mi a fejevári választás alkalmával történt, midőn bizonyos ügyből kifolyólag az Egyetértésben és a »S. és V.«-ben azt ígerte a »Magyarország« szerkesztőjének, hogy ahol éri, ott megfogja verni. És a »Magyarország« szerkesztője a »gavallér ember« fenyegetését kutyába se vette, rá se hederített. Ebből mi is, mások is azt következtetik, hogy a »Magyarország« szerkesztője ismeri a »gavallér embert.«

Még egyet. Újlag kijelentem, a mint már többször is kijelentettem, hogy ha én a zsidókról vagy szelidebb szóval a mint erre a Budapesti Napló megtanított rá — napkeletiekéről írok, sohasem gondoltam és gondolom, hogy az minden zsidóra ráillik. Nagyon jól ismerem én a tiszteltreméltó kivételeket, a kiket vétek volna azok közé sorolni, a kik oly általánosan annyi igazságtalanságban leledzenek a keresztények szemében. Ez épen úgy van, mint a hogy a katolikus papság között is akadnak olyanok, a kiket a napkeleti sajtó dicséretre méltat, a többiek pedig »néppárti igaztató«, »fanatikus hecckáplán«, »népbolondító butoncz« stb. névvel szoktak megtisztelni és kiemelni.

Végül. A mit irtam, nem annyira a »Sz. és V.«-nek irtam, mint inkább azoknak, a kik a »Sz. és V.« mellett a Fejérmegyei Naplót is olvasni szokták. Neki ugyanis tudom, hiába beszélnek, ő annyira benne van a »gavallér« tempóban, hogy dupla szemüvegen keresztül sem tudná megtalálni az igazságot.

Székesfejérvár, 1901. október 24.-én.

Bilkei Ferenc,

hitoktató,

a Fejérmegyei Napló felelős szerkesztője.

UJDONSÁGOK.

— **Egyházmegyei hírek.** Károly János káptalani helynök Csucs István ráczalmási káplánt Nagy-Perkátára és Lakatos Frigyes nagy-perkátai káplánt Ráczalmásra helyezte és pályázatot hirdet a polgárdii és magyar-almási kántortanítói állomásokra.

— **A fejérmegyei tanítótestület** ma d. e. 10 órákor tartotta meg őszi közgyűlését a polgári leányiskola dísztermében. Magó Károly elnök igen szép, magasszárnyalású beszédben nyitotta meg az ülést. Utána a központi igazgatóság átiratát tárgyalták a 68-iki törvény megváltoztatá-

sára vonatkozólag s a kérdés megvitatására egy bizottságot küldött ki a közgyűlés. Utána Geiszt József és Csapkés Gyula tanítók értekezései következtek. Az első a »Jó iskola képe« cím alatt egy rendben tartott iskola kedvesen szép képét festette a hallgatók elé, a második arról értekezett, hogy »Hogyan ébreszthet a tanító tanulóiban figyelmet előadása iránt?«. Sok okos és praktikus elvet pendített meg, a miért felolvasótársával a meleg elismerés hangjait kapta jutalmul. Magó Károly elnök indítványozta, hogy a tanügyi értesítőt az évi egy megjelenés helyett havonként, vagy két havonként jelentessék meg. Többek hozzászólása után elhatározták, hogy ezen indítványt hozzájárulás végett a többi járáskörieknek is megküldik. A jövő közgyűlés idejét március havára tűzték ki.

— **Kinevezés.** Ö Felsőge kinevezte Sipos Sándor hevesi aljárásbíró a székesfejérvári kir. törvényszékhez ítélő-bíróvá.

— **„A műkedvelő fényképészek egyesülete“** f. hó 26-án d. u. fél 6 órákor tarja a »Magyar Király« kávéház külön helyiségében alakuló közgyűlését. A megalakuláshoz szükséges összes előkészületek megtörténtek, egyesületi helyiségről, műteremről és sötét kamráról gondoskodva s így most már csak tagokra van szükség, hogy az egyesület mielőbb megkezdhesse működését.

— **Mit csináljunk az elme betegekkel?**

Midőn a Fejérmegyei Szent-György kórház felépült, Fejérmegye közönsége abban állapodott meg, hogy a kórházhoz nem külön elmeosztályt, hanem csak megfigyelő osztályt állít, honnan azután a betegek, a törvény és miniszteri utasításoknak megfelelőleg tébolydába vitessenek. Ezen szándék megvalósítása céljából 2 közös kórtermet és 6 külön zárkát építtetett, a mely szám feltétlenül elegendő lett volna, ha a megfigyelés után kiállított kórrajz alapján az elmebetegek a szabályrendelet szerint rendszeresen tébolydába vitettek volna. Ámde a miniszter eddig a tébolydák túltömöttsége miatt egy elmebeteg sem szállítottatott el, miért is a túlmagas és semmikép sem apadó létszám miatt szükségessé vált a fertőző pavilonnak elmebetegek részére való berendezése, de a helyiség, mint nem ezen célra épült persze — a kívánalmaknak semmikép sem felel meg. A mit bizonyít azon körülmény is, hogy belőle egy elmebeteg e hó 17-én éjjel az ablakon át megszökött. A zárkák elégtelen volta miatt a férfi és nő elmebetegek állandóan érintkezhetnek egymással és így nymphomanikus vagy paralytikus elmebetegeknek a moralis (!) szempontból való felügyelet lehetetlen. Mit szólnunk most ehhez! Pláne mikor e tarthatatlan állapotokból kifolyólag a betegek elszállíthatását célzó s többször intézett kérelmekre a belügyminiszter a legutóbbi esetben ezt a megdöbbentő választ adja: »tekintettel az elme gyógyintézetek túltömöttségére, a kérelem most sem teljesíthető.« — A túlszűfoeltság annyira növekedett az elmeigógyintézetekben, hogy a beteg-létszám az előírányzott számnak csaknem kétszerese és az elmebetegek ágyak közt és a folyosókon a földön fekszenek. Ilyen körülmények között aztán nincsen kizárva az eshetőség, hogy az elmebetegek kórállapota az elmeigógyintézetekben csak súlyosbodik.

— **Megjutalmazott népkönyvtárkezelő.** A földmivelésügyi miniszterium kezdeményezésével és támogatása mellett a múlt évben az országban községi népkönyvtárak létesültek. Megyénkben is alakult négy ilyen népkönyvtár. A miniszter most a legszorgalmasabb könyvtárkezelőket megjutalmazta s a jutalmazottak között van Cseh János zámolyi népkönyvtári kezelő is, ki ezen új intézménynek népszerűsítése érdekében kifejtett közhasznú tevékenységének jutalma fejében kitüntetésépp 50 koronát kapott. Az anyagi kitüntetést mindenesetre felülmulja az ezzel járó erkölcsi kitüntetés.

— **Gyilkos gyermek.** Szomorú dolog, hogy ma már nemcsak hivatásos gyilkosok, elvetemült gonosztevők törnek az emberi élet ellen, ifjak, gyermekek kerülnek a gyilkosok sorába s egy kis összekoccanás elég ahhoz, hogy emberáldozatba kerüljön. F. hó 22-én Pötölle pusztán Halász János 15-éves suhanc összeveszett az alig 11 éves Gyenes Józseffel s ez utóbbi a vita hevében előrántotta biciskáját s sziven szurta ellenfelét. Halász holtan rogyott össze. A gyermek ellen tekintve fiatal korát a bűnvádi eljárás alig indítható meg.

— **Halálozás.** Részvétellel vettük a gyászhirot, hogy Mahler József f. hó 23-án életének 37-ik évében rövid szenvedés után meghalt. Ma délután temették el nagy részvét mellett. Az elhunyt özvegye s öt árvája siratja.

— **Jutalomjáték a cirkuszban.** Holnap, az az pénteken este lesz a helybeli cirkusz egyedüli magyar tagjának, Keleti Géza bohócának a jutalomjátéka. Ügyességét, kitűnő mimikáját, bámulatos ugróképességét nap-napután tapasztalhatta a közönség s kellemes modora, soha sem drasztikus vagy pikáns élcei állandóan derült hangulatot keltenek. A jutalom bizonyára nem fog elmaradni a holnapi napon, a mikor minden tudományát latba veti a közkeletű Augusztus annál is inkább, mert — mint halljuk — már a jövő héten bucsut vesz a művészi pályától satyájához megy Zala megyébe s korcsmáros lesz. Utolsó bohóc-szereplése alkalmával ajánljuk a közönség figyelmébe.

— **Iskola bezárás.** Sárosd községben a gyermekek között a kanyaró járványszerűleg fellépve, a kór tovább terjedésének megakadályozása végett az alispán az ottani népiskolákat bezáratta. Elég korán kezdődnek az iskola bezárások!

— **Tűz Czezeről** írják lapunknak, hogy ott f. hó 20-án Németh Mihály gazdaember székü kertjében egy szalmakazal kigyuladt. A tűz gyorsan terjedt tovább s csakhamar hat kazal állott lángban. A kazalok közül »kkor már egyet sem lehetett megmenteni, a tűz tovaterjedését azonban a szél dacára is sikerült lokalizálni. A kár mintegy 1800 korona, mely összeg biztosítás folytán megtérül.

— **Tolvaj kocsis.** Orémusz József felsővárosi kovács műhelyéből e hó 7-én több szerszám, javítás alatt levő kocsi rész elveszett. A rendőrség megindította a nyomozást, még pedig eredményesen, a mennyiben a tettest sikerült f. hó 20-án elcsipni Kis János pákozdi illetőségi kocsis személyében, a ki jelenleg a Mann-féle téglatelepen van alkalmazva. A tolvaj beismerő vallomást tett.

— **Fiatalember intelligens, megbízható, nőtlen,** társadalmi képességgel, lehetőség Fejérmegyeben vagy helyben nagy ismertséggel bíró önálló tartós állást nyerhet, amely 1800 korona évi fixum és jelentékeny mellékjövedelemmel van egybekötve. Olyanok, kik a biztosítási szakmában jártasak előnyben részesülnek. Ajánlatok E. E. jelige alatt Pick Géza hirdetési irodájának, Budapest, József-tér 12. sz. a. küldendők.

A verebi kertészetben legnemesebb fajú almafák (70 fillérért) és kiváló minőségű rózsafák (90 fillérért) 80—140 cm. magasságban kaphatók.